Microsoft

Microsoft®
Word

GÖĞE MERDİVEN
Aybars Fırat

BúYúKLERE HİKAYELER

Aşağıdaki hikayeler, kıymetli araştırmacı yazar Ertuğrul Kapusuzoğlu'nun hazırladığı nefis takvimlerden alınmıştır. Yozgat Takvimlerini (ne yazık ki kütüphanemde sadece 1995 ve 1996 yıllarının takvimleri mevcut) görmeyen halkbilimci herhalde yoktur. Hikayeler, geçtiğimiz günlerde yaşadıklarımız ve gelecekte muhtemel yaşayacaklarımız üzerinedir. Büyüklerimizin ibretine sunulur!

ÇAPANOĞLUNU KİM DİNLER!

Başlık parasının çokluğundan mıdır, yoksa öyle bir salgın mı olmuştur, bir ara kız kaçırma olayları öylesine artmıştır ki, Çapanoğlu, kız kaçırmayı yasaklayan bir ferman yayınlamak zorunda kalmış.
Ferman üzerine, kaçırma olayları "cirp" diye kesilmiş. Aradan bir zaman geçmiş ki, o da ne, Akdağ'dan gencin birisi, kızı almış, kaçırmış!
Çapanoğlu küplere binmiş, yakalanıp huzura getirilen gence hışımla sormuş:
-"Bre mel'un, bire madrabaz, bre haddini bilmez. Sen benim kız kaçırmayı yasak eden fermanımı duymamış mısın ki?"
Bizim Akdağ'lı, toprağının, yetiştiği yörenin asaleti ve mertliğiyle cevap verir:
-"Duymaz olur muyum beyim, hem duymuş, hemi de bilmişimdir."
-"Bak hele, hem suçlu, hem güçlüdür. Ya peki, bile bile benim emrime nasıl karşı gelirsin, koca Çapanoğlu'nu nasıl dinlemezsin?"
-"Aman beyim, beyimizin emrine karşı gelmek haddimiz değildir, aklımızdan bile geçmez. Lakin, sevdiğim kızı, ne benim babam alırım der, ne de kızın babası verimkar olur. Bana da kaçırmaktan başka yol kalmaz."

-"Hele hele, peki ya benim fermanım?"
Genç dayanamaz:
-"Geç beyim geç, siz ferman çıkarırken düşünmez misiniz ki, Akdağ'da kalkan yürek, Yozgat'daki Çapanoğlu'nu dinlemez!"
Bu üsturuplu cevap karşısında, o genci affetmekten başka Çapanoğlu'nun yapacağı bir şey yoktur, o da o şekilde yapar.

ARKASINA ÇAPANOĞLUNU ALAN EŞEK

Çapanoğlu zaman zaman tebdili kıyafet edip Yozgat'ı dolaşırmış. Gene böyle bir gün, sokakta yaşlı, çok zayıflamış, aç, perişan bir eşeğe rastlamış.Konağına dönünce, buldurmuş eşeğin sahibini, hışımla hesaba çekmiş.
- "Bre mendebur herif, nedir o zavallı hayvancağızın günahı, neden aç sefil bırakırsın?"
- "Aman beyim, hiçbir işe yaramıyor ki yem saman vereyim o hayvana, o zaman benim boşa giden masrafıma yazık değil mi?"
- "Yaa , gençliğinde hayvanı çalıştır, üstüne bin, seklem vur, bağa bahçeye git,
yaşlanınca bakmak yok öyle mi? Bak şimdi; şayet onbeş güne kadar bu eşek, üstüne 20 çiniklik seklem vurulup, o seklemi burdan Çeşka'ya kadar götürmezse, ben sana yapacağımı bilirim."
Adam ne yapsın emir demiri keser.karşısındaki de Çapanoğlu üstelik. El etek öptükten sonra koşmuş eşeğin yanına. Çekmiş ahırın en güzel yerine. Evdeki bulgur, yarma, hediklik, kavurgalık ne varsa. Kolay mı eşek tavlanmazsa sonunda Çapanoğlu gazabına uğramak var.Allah'tan, eşek de adamın yüzünü kara çıkarmamış,ilk 3-5 günde şöyle bir kendine gelmiş, haftasında silkinmiş, 12-13'ncü gün tavlanma başlamış, bir yandan yem yerken, bir yandan da sahibiyle şakalaşıyor onu duvara sıkıştırmaya çalışıyormuş. Adamın asıl zoruna giden şey ise, bütün bunları yaparken, eşeğin keyifle anırması imiş.Tabi adam, hem eşeğe hizmet ederken, hem de küfrün bini bir paraymış.
- "Anır eşşoğleşşek anır" diyormuş adam; "Arkana Çapanoğlu'nu aldın da, anırırsın
değil mi?"
MAYASINA GÖRE KONUŞMAK

Bizim bey, herkesin sevdiği bir adam. Bir tek oğlu var, ama ne oğul, babayiğit, yakışıklı. Obanın en yakışıklısı. Ağanın derdi, oğlan bir türlü evlenmeye razı gelmiyor. At üstünde, av avlayıp, kuş kuşluyor.
Bir gün, yaylaya göçerler gelir. Göçerlerin en güzel kızı bir yayla çeşmesinde su doldururken, bizim ağanın oğluna rastlar.Olacak bu ya, oğlan bir görüşte, mercimek komaz fırına verir. Gelir anasına,"böyleyken böyle "der ve göçerlerin esmer kızının,kendisine alınmasını ister.
Fakat ne mümkün, hiç koca Bey,bir esmer vatandaşın kızını, bir tecik oğluna alır mı? Almaz...Almaz amma, oğlan perişan, her geçen gün sararır solar. İşin kötüsü, kız da onu sevmiş, obanın Yozgat toprağından ayrılmasını allem kallem edip ayırmamaktadır. Oğlan günden güne solunca, ana baba çaresi kalır. Kimseye de söyleyemezler. Bey kalkar gider, Allah'ın emri ile göçer ağasının kızını ister. Fakat işe bakın, esmer vatandaşlar beyi kovarlar çadırdan. Bey bir daha , bir daha dünür gider. Kolay mı, tek evlat elden gidiyor ama hep aynı şekilde kovulur göçer çadırından.
Bey ve karısının tedirginlikleri kahyalarının dikkatini çeker, dertlerini sorar, onlar da "böyleyken böyle" deyip dertlerini anlatırlar. kahya şaşırır;
- "Aman beyim , derdin bu muydu der ve atlar atına, sürer göçer çadırına doğru. Atından inmeden basar küfürü."
- "Ulan alçak herif, sen kim , benim beyim kim. Ulan nasıl vermezsin kızı. Ben senin..."
Kahya ağzına geleni söyler. Göçer ağası, istenen kızı kolundan tutar ve getirir Kahyanın önüne.
- "Aman ağam, bu kız senin atının tırnağına kurban olsun, dediğine değmez, al götür."
Kahya şaşırır:
- "Bre mendebur, daha önce beyim gelmiştir de o zaman niçin vermedin kızı?"
- "Aman kurban olduğum, beyin senin gibi isteme di ki!..."

"MOSKOF KEFERESİ TEPEMİ ATTIRMASIN!"
Çapanoğulları, güç ve kuvvetlerinin sınırı en yükseğe çıktığı

dönemlerde bile, devlete tam sadakatten hiçbir zaman ayrılmamış, bu yüzden Padişahlar tarafından çok sevilmişlerdir. Savaşlarda bizzat "bir Çapanoğlu" ordusunun başında, Osmanlı Ordusu içinde savaşmışlardır. Bir Rus savaşında genç bir Çapanoğlu esir düşer. Padişah, sevdiği bu bey oğlunu kurtarmak için bütün diplomatik girişimlerde bulunur. İşi yeni bir savaş açma tehdidine kadar götürür. Fakat Rus Çarı'nın "Moskof" luğu üzerindedir. Bırakmaz Çapanoğlu'nun. Çapanoğlu da, bu işle Padişah efendimiz ilgilenirken karışmak istememektedir. Bakmış olacak gibi değil, Padişahtan, Rus Çarı ile kendisinin muhatap olması hususunda izin alır.
Padişah bu izni verir vermez, Çapanoğlu Rus Çarı'na bir mektup yazar. Mektupta özetle:
-"Bir aya kadar oğlum Bozok'a döndü, döndü... Dönmedi, Yozgat'dan bir atlı ile çıkar, tahtını sarayını başına yıkarım." der.
Mektubu alan Çar, perişan olur. "Aman bindirin bu Çapanoğlu'nu da memleketine gönderin" emrini verir. Adamları:
-"Aman haşmetmeap, koca Padişahın tehditlerini dinlemediniz, ama Çapanoğlu'nhun bir mektiubu ile pes ettiniz!"
Rus Çarı sakalını karıştırır:
-"Siz Çapanoğlu'nu bilmezsiniz. O, Yozgat'dan bir atlı ile çıkarsa, Moskova'ya gelinceye kadar yüz bin atlı olur, başımıza bela alırız, hemen gönderin oğlunu!"

ÇAPANOĞLUNDAN HúKúM Kİ:
"YAZIN HALEP BEYİNE"

Çapanoğlu'nun çok sevdiği Kırtay'ı çalınmış. Eee, çalınan Çapanoğlu'nun atı. Tellallar çıkmış. Bey toplamış tüm hırsızları..
-"Bu Kırtay, üç güne kadar bulunacak!"
Emir, demiri keser, fakat bulunamamış tay. Herkes elleri boş dönmüş. Bunu duyan Şefaatli Dedeli köyünden Mercan Yusuf isili birisi, gider Çapanoğlu'nun huzuruna. Atını bulacağını, fakat, kendisine topukları önde bir çizme yaptırması gerektiğini söyler.. Köşkerler anında yaparlar çizmeyi.
Kırtay'ın, Halep Beyi tarafından çaldırıldığını Mercan Yusuf kendi yöntemleriyle öğrenir. Gizlice beyin konağına girer. Kırtay, artık tamamdır, ama intikam için beyin hanımını da götürmek

ister. Girer hareme, fakat olacağına bakın ki, kadın çıplaktır.
Çıplak kadını zorla götürmeyi de Mercan Yusuf'un yiğitliği yemez. Fakat kadının mahrem yerindeki beni de ister istemez görür. Çaresiz kalınca Kırtay'la döner ve Çapanoğlu'nun huzuruna çıkar. Olanları olduğu gibi anlatır. Çapanoğlu, hemen "Yazın Halep Beyine." der ve şu nameyi yazdırır:
-"Kırtay'ı getirdim. Karını da getirirdim amma, sen de, o da mahrem yerindeki ben'e dua edesiniz."
Eh, o devirde bir intikamın en katmerli şekli budur. Çapanoğlu bu arada Mercan Yusuf' a, köyündeki daha önce kendisine verilmeyen kızı da alır, meğer adamlar güzel kızlarını bir Bey'e vermek niyetindeymiş. Çapanoğlu, Mercan Yusuf'a da bir beylik vererek, hayır işini tamamlar.

MİSLİ MİSLİYLE ARKADAŞLIK ETSEYDİ

Kurbağa ile kaplumbağa arkadaş olmuşlar. Sakın asıl oldu demeyesiniz,olmuştur işte.Hatta samimiyeti o derece ileri götürmüşler ki, kolay kolay ayrılmıyorlar, ayrılınca da haberleşmeden edemiyorlarmış.
İşte bu haberleşmeyi kolay sağlayabilmek için bir yol aramışlar. Düşünmüşler, taşınmışlar, nihayet, ayrı oldukları zaman, birbirlerine iple bağlanmaya karar vermişler. Hemen arkasından da uygulamışlar. Biri ipi çektiği zaman, diğeri hemen ipi takip ederek dostunun yanına geliyor, hasret gideriyorlarmış.
Kurbağa ile Kaplumbağa arasındaki bu muhabbet uzun zaman sürmüş. Hani derler ya, "Çok muhabbet, tez ayrılık getirir."
Olacaklar olmuş, bir gün, bir koca erkek kartal, gökyüzünde süzülürken, keskin gözleri ile, ağır aksak adımlarla, suyun kıyısındaki üzüm bağına doğru giden kaplumbağayı görmüş. Tabii, ayağındaki bir ipte, su kıyısındaki kurbağanın bağlı olduğunu bilmiyor.
Kartal, dalması ile, kaplumbağayı kapıp havalanması, yuvasına getirip, eşi ve yavrularının önüne atması bir olmuş.
Tabii, bu arada, havalanan kaplumbağa ile, ona iple bağlı olan kurbağa da, yavru kartalların önüne gelmiş, iştahlarını kabartıyormuş.

Kartalın eşi, erkek kartala sormuş:
-"Haydi bu kaplumbağayı gördün ve tuttun, ama bu lezzetli kurbağanın başına gelen nedir?" buyurmuş.
Erkek kartal:
-"O, haddini bilmez bir kurbağadır, kendisini bilse, misli misliyle arkadaşlık yapsaydı bu başına gelir miydi?" deyivermiş.

ATATúRK VE ÇÖRÇİL

Ne demişti Çörçil, Avam Kamarasında, Çanakkale yenilgisini anlatırken, Mustafa Kemal Paşa için: "Ne yapalım, dünyaya elli yılda bir dahi gelir, o da hep Türklere nasip olur!" İşte bunu diye Çörçil'e gazeteciler sormuş.
-"Mustafa Kemal Paşa'yı nasıl bilirsiniz?"
Yüzünü ekşitmiş, korkusunu kapatmak için aşağılayıcı bir ifade kullanmış:
-"Kemal Paşa mı? Hıh..akşam sabah içer."
Hani gazetecilik biraz da müzevirlik demektir, işte bu müzevir gazeteciler hemen Çörçil'in söylediklerini yemeyip içmeyip Atatürk'e söylerler, kendisinin Çörçil hakkında ne düşündüğünü sorarlar. Paşa, şöyle bir bıyık altından gülümsedikten sonra cevabı yapıştırır:
-"Çok cesur gibi görünür ama!... İçen birini gördüğü zaman küçük çişini tutamaz, kaçacak delik arar!"

"BEN ÖKÜZÜM OĞUL"

Bölünmeye çok mu müsaidiz acaba? Lanet olsun. Düşman, bunu bildiği için, tarihin her devrinde bir yolunu bulup, zaman zaman bizi bölmeyi başarmış. Tabii sonunda da, çok can, çok vatan parçası, çok namus... sel sebil olmuş küffar elinde.
Zaman, Milli Mücadele zamanı. Kıyam, başlamak üzere veya başlamış. Hemen milleti ikiye bölmüşler, bugünkü sağcı-solcu gibi. Kuvvacı mısın Padişahcı mısın. Haydi bakalım...
Hem Kuvvacılar, hem Padişahcılar, dağda bayırda milis gezdiriyorlar. Kime rastlarlarsa soruyorlar, "Padişahcı mısın Kuvvacı mısın?" Vatandaş bilse, soranların tarafını söyleyecek. Atıyor birini,

tutarsa ne ala, ama ya tutmazsa, yandı gülüm keten helva. Belki de kırk katır mı kırk satır mı?

Yaşlı bir Yozgatlı kağnı ile gidiyor. Çevirir sekiz-on atlı: -"Dur bakalım babalık, Padişahcı mısın, Kuvvacı mısın?" Yaşlı adam çok gün görmüş, çok cephe görmüş, başını iki yana sallar: -"Ben öküzüm evlatlar." -"Öküz mü?" -"Öküz ya, bildiğiniz öküz." -"O nasıl cevap ihtiyar?" -"Ben öküzüm evlatlar, kulağımdan kim tutarsa çifte o koşar. Yeter ki kulağımdan tutan namuslu olsun, vatanını milletini sevsin. Adam olsun. Ama siz, şucu musun, bucu musun diye milleti bölerseniz, düşmanı kim atacak vatandan, nasıl atacaksınız, bölünerek mi?" Tabii baskına giden, baskına uğrar. Atlılar işi uzatmadan, başları önünde orayı terk ederler. Hikayeler bahsini kapatatırken, bir atasözümüzü, kulaklara küpe kabilinden aktarmak istiyorum: "Er odur ki otuz iki dişiyle değil, otuz iki işiyle sever!"